

Startnotitie

Beleidsontwikkeling armoedeaanpak

16-04-2024

Aanleiding

Via het huidige minimabeleid, de steunimpuls en de pilot uitbreiding stadspas geven we uitvoering aan gestelde ambities. Tegelijkertijd zien we dat budgetten (op termijn en structureel) onder druk staan en we toekomstbestendige keuzes moeten maken. Dat vraagt om nieuw armoedebeloid. Met dit beleid willen we de meeste kwetsbare inwoners van Diemen ondersteunen. Ook willen we meer planmatig werken en daarnaast effectiever en slagvaardiger werken. We zoeken hierbij de balans tussen (preventieve) voorzieningen voor mensen die dat het hardste nodig hebben en de beschikbare middelen/financiële kaders.

Bij het nieuwe armoedebeloid bekijken we hoe voorzieningen van de gemeente Diemen goed tot zijn recht komen. We zijn een dorp dat met een rijke sociale infrastructuur, waar mensen zich met elkaar verbonden voelen en iedereen kan meedoen, zowel maatschappelijk als sociaal. We treden actief op om armoede en de effecten daarvan te bestrijden. De juiste voorzieningen en financiële ondersteuning zorgen ervoor dat inwoners met een laag inkomen maatschappelijk en sociaal kunnen deelnemen en voorkomt grotere financiële problemen.

Omdat de gemeenteraad veel belangstelling heeft voor de ontwikkelingen op het gebied van armoedeaanpak, wil het college meer informatie geven over het te volgen proces en de raad uitnodigen om vooraf mee te denken en ideeën te delen. Daarvoor is deze startnotitie opgesteld.

Contouren voor het beleid

Ambities uit het coalitieakkoord

Het coalitieakkoord vermeldt dat we actief optreden om armoede en de effecten daarvan te bestrijden. Armoede levert veel stress op en dat kan de nodige gevolgen met zich meebrengen, zoals (mentale) gezondheidsproblemen, gezinsproblemen, eenzaamheid of (dreigende) economische dakloosheid. Daarom biedt de gemeente Diemen dienstverlening die daar rekening mee houdt en die toegankelijk, begrijpelijk en behulpzaam is. We vinden het belangrijk dat inwoners laagdrempelig de weg kunnen vinden naar ondersteuning. Het coalitieakkoord zegt daarover:

- We bieden extra financiële ondersteuning aan inwoners met een laag inkomen om maatschappelijke participatie mogelijk te maken en problemen te voorkomen.
- We bieden extra aandacht aan minima huishoudens met opgroeiende kinderen, zodat deze kinderen niet buitengesloten worden van deelname aan maatschappelijke activiteiten vanwege geldgebrek, maar gelijke kansen krijgen om zich te ontwikkelen.
- We kijken naar de functionaliteit van de stadspas en zoeken naar verbeteringen.

Voortbouwen op bestaand beleid

Daarnaast is er het beleidskader Samen Diemen, de integrale nota Sociaal Domein. Het college heeft in februari 2024 ingestemd met verlenging van deze nota tot en met 2027 en zal de gemeenteraad voorstellen om ook in te stemmen. Als nadere uitwerking van de integrale nota, stellen we een specifiek beleidsplan op voor de armoedeaanpak. We sluiten aan bij de gestelde doelen uit het beleidsplan Samen Diemen:

- Steeds meer Diemenaren zijn aan het werk.
- We laten zien dat maatschappelijke participatie waarde toevoegt.
- We voorkomen schulden.
- Iedereen die het nodig heeft vindt de weg naar ondersteuning.

Bestaanszekerheid is de afgelopen twee jaren een meer acuut probleem geworden in de samenleving. Onder andere als gevolg van de inflatie en energiecrisis. De afgelopen periode is daarop geanticipeerd en is veel werk verzet om meer inwoners te bereiken en te ondersteunen. In het najaar van 2022 is een pakket aan extra maatregelen genomen (de

steunimpuls) om de inwoners die dat het hardst nodig hebben te bereiken en te ondersteunen met de juiste hulp.

De gestelde doelen, onderwerpen die door de raad zijn geagendeerd en opgedane inzichten en ervaringen vormen een belangrijke basis voor de armoede aanpak.

Beleidsplan armoedeaanpak 2024-2028

Met het te ontwikkelen armoedebeleid kijken we naar de effectiviteit van voorzieningen, baseren we ons meer dan in het verleden op beschikbare (kwantitatieve en kwalitatieve) data, zetten we in op preventie (voorkomen is duurzamer dan genezen) en onderzoeken we hoe we zoveel mogelijk mensen in staat kunnen stellen om te gaan met hun situatie.

Met deze uitgangspunten zijn we er niet. We gaan op zoek naar en moeten bepalen welke mensen ondersteuning het hardst nodig hebben. Tegelijkertijd mag dat niet meer gaan kosten. De huidige financiële kaders zijn het uitgangspunt. Dat roept enkele vragen op die onderdeel uitmaken van de beleidsontwikkeling:

- Tot wie richt het armoedebeleid zich primair?
- Wie beschouwen we in Diemen als de meeste kwetsbare inwoner?
- Wat heeft deze groep inwoners nodig? Wat is hun behoefte?

Zo is er bijvoorbeeld in het huidige beleid ruimte voor niet-minima met een AOW uitkering de mogelijkheid om een Stadspas te gebruiken. Vinden we dat terecht en passen bij de nieuw te stellen doelen?

Daarbij gaan we met het te ontwikkelen armoedebeleid op zoek naar vereenvoudiging van regelingen. Daarbij kan gedacht worden aan het bundelen van regelingen. De vraag die beantwoord wordt in het armoedebeleid:

- Op welke manier zetten we voorzieningen en regelingen het meest effectief in?

Op dit moment is er ruimhartig armoedebeleid. Dat betekent dat, in principe, alleen de meer draagkrachtige inwoners (boven de 130% van het sociaal minimum) buiten de doelgroep vallen van het minimabeleid.

- Is dat nog wenselijk, of kan dat anders? Hoe kunnen we ons huidige budget het beste inzetten? Waar ligt de grens waar “werken loont”?

We gaan ook beleid opstellen over onder meer het voorkomen van financiële problemen en ondersteuning bij het verwerven van voldoende inkomsten. Want je eigen geld verdienen moet lonender zijn dan leven van gemeentelijke steun. We willen geen armoedeval bij het wegvallen van regelingen. Het volwaardig kunnen meedoen aan de samenleving is een belangrijk uitgangspunt.

Planning en proces

Het college wil het armoedebeleid uitwerken voor de periode 2024 tot en met 2028 en heeft hiervoor een planning opgesteld.

1. Stand van zaken 2023

Momenteel werken we aan het in kaart brengen van de huidige stand van zaken.

2. Onderzoek huidige armoedeaanpak

Het eerste half jaar van 2024 gebruiken we om nader onderzoek te doen naar de effecten van het huidige armoedebeleid. Bij het onderzoek betrekken we inwoners, uitvoerders van de minimaregelingen, hulpverleners uit het sociaal domein en mensen in die meedenken vanuit hun ervaringsperspectief. Ook onderzoeken we het armoedebeleid van andere gemeenten ter vergelijking met dat van Diemen.

3. Voorstel armoedeaanpak 2024-2028

Het college verwacht eind 2024 een besluit te nemen over het nieuwe beleidsplan en dit voor te leggen aan de gemeenteraad. Het beleidsplan gaat verder dan het aanpassen van de gemeentelijke minimaregelingen. Het kan zijn dat er sprake is van bundeling, schrappen van regelingen en het stellen van nieuwe regelingen. We werken daarbij ook aan een aanpak kinderarmoede.

Datagedreven en participatief

Eén van de maatregelen van de steunimpuls was het uitvoeren van een onderzoek naar de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Diemen. De duidingsrapportage en de inkomenseffectrapportage zijn begin dit jaar gedeeld met de gemeenteraad. De uitkomsten van het onderzoek gebruiken we om de armoedeaanpak te verbeteren.

Daarnaast maken we gebruik van de resultaten van ander lokaal en landelijk onderzoek, zoals het onderzoek van de Rekenkamer naar armoede en sociale ongelijkheid, de evaluatie van de steunimpuls (wordt momenteel uitgevoerd) en een landelijk onderzoek naar niet-gebruik van inkomensondersteunende regelingen.

De totstandkoming verloopt via intensieve samenwerking tussen beleid en uitvoering. Ook gaan we onderzoeken hoe we data en ervaringsdeskundigheid kunnen inzetten bij het monitoren van het te voeren beleid.

Met de armoedeaanpak willen we het beste voor Diemen bereiken, op onze eigen manier. We toetsen het voorgenomen beleid van tevoren op onder meer kosten, effectiviteit en uitvoerbaarheid.

Tussentijdse verbeteringen

Op basis van tussentijdse bevindingen brengen we op korte termijn al een aantal verbeteringen in het armoedebeleid aan.

In februari 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met een uitbreiding van het Stadspasaanbod voor kinderen als pilot voor een periode van 2 jaar. De eerste bevindingen van de pilot vragen om op korte termijn beslissingen te nemen over een aantal zaken. Het college wil in het voorjaar besluiten nemen en de raad informeren over de volgende onderwerpen:

- Beleid Doe Mee Regeling
- Spelregels Jeugdfonds Sport & Cultuur
- Incidenteel Stadspasaanbod
- Stadspas voor niet-minima AOW'ers
- Collectieve zorgverzekering voor minima

Dit voorjaar informeert het college de gemeenteraad ook over de afdoening van de moties 'Vliegende brigade' en 'Niet gebruik verder verminderen'.

Tot slot willen wij u informeren dat de gemeente Diemen een abonnement heeft afgesloten voor de applicatie *BerekenUwRecht*. Met behulp van deze applicatie kunnen inwoners berekenen of zij recht hebben op landelijke en gemeentelijke regelingen. De verwachting is dat de applicatie dit voorjaar actief is.

Het college is graag bereid om deze startnotitie met de gemeenteraad te bespreken en van gedachten te wisselen over het verbeteren van het armoedebeleid.